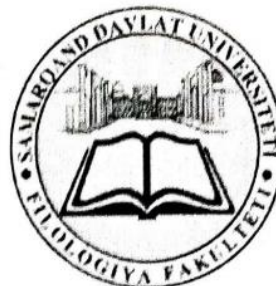

ВАЗОРАТИ ТАЪЛИМИ ОЛЙ, ФАН
ВА ИНОВАТСИЯҲОИ
РЕСПУБЛИКАИ ЎЗБЕКИСТОН
ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ
САМАРҚАНД БА НОМИ ШАРОФ
РАШИДОВ

Ба рўйхат гирифта шуд:
№ ДБ-60230100-3.08
«2» 10 соли 2024

“ТАСДИҚ МЕНАМОЯМ”

Ректори ДДС
Ғ.И. Қадмурадов

соли 2024

ДАСТУРИ ТАЪЛИМИЙ
аз фанни
ТАЪРИХИ АДАБИЁТИ НАВИНИ ТОЧИК

Соҳаи дониш:	200 000	- Соҳаи санъат ва фанҳои гуманитарӣ
Соҳаи таълим:	230 000	-Забонҳо
Равиши таълим:	60230100	-Филология ва омӯзиши забонҳо (забони тоҷикӣ)

Фан/Коди модул ҮТАТ1606		Соли хониши 2026-2027	Семестр 6	ECTS-Кредитҳо 6	
Фан/ Намуди фан: Мачбури		Забони таълим Тоҷикӣ		Ҳаҷми соатҳои ҳафтаина дарс 4	
1	Номи фан	Машғулоти аудитори (соат)		Таълими мустақил (соат)	Ҷамъи сарборӣ (соат)
	Таърихи адабиёти навини тоҷик	72		108	180

Мақсад фан (МФ)	
МФ1	I. МАЗМУНИ ФАН Мақсад ва вазифаҳои фанни «Таърихи адабиёти навини тоҷик» аз омӯзиши омилҳои асосии таҳаввул ва ташаккули адабиёти давраи шӯравии тоҷик, давраҳои инкишоф, равандҳои асосӣ, доираи мавзӯот, хусусиятҳои ғоявӣ бадеӣ ва жанрӣ, инчунин ҳаёту эҷодиёти намоёндогони барҷастаи он иборат буда, баррасӣ намудан ва ба донишҷӯён пешниҳод кардани ҳолати аслии адабиёти давраи мавриди назар, бурду боҳти он, ҳамчунин дастовардҳои имрӯзаи он мақсад ва мароми асосии ин фан аст. Ҳадаф ва вазифаҳои фанни адабиёти навини тоҷик аз омӯзиши масъалаҳои зерин иборат аст; давраҳои адабиёти муосир ва зарурати омӯзиши онҳо, муҳимтарин равишҳои давраҳои инкишофи адабиёт, арзишҳои адабӣ – меъёри асосии шинохти воқеияти ҳаёти адабӣ, истиқлоли Ӯзбекистон ва зарурати бо диди нав омӯхтани адабиёти навини тоҷик.

Мазмуни фан	
II. ҚИСМАТИ АСОСИИ НАЗАРӢ (машғулотҳои маърузавӣ)	
II.I. Ба таркиби фан мавзӯҳои мазкур дохил мешавад:	
Шакли машғулот: маъруза (М)	
М1	Адабиёти давраи муборизаҳои иҷтимоӣ-сиёсӣ ва мафкуравӣ (1917-1929) Инқилоби феввали соли 1917 ва акси садои он дар кишварҳои Туркистон ва аморати Бухоро. Шакли амалӣ гирифтани муборизаҳои истиқлолиятхоҳӣ. Шиддатёбии зиддиятҳои қадимӣёну ҷадидҳо. Ташкилёбии «Мухторияти Туркистон» ва оқибатҳои ғоҷианоки он. Шикасти ғояҳои миллӣ-озодихоҳӣ ва шакли дигари амалӣ касб кардани он. Афзоиши тазйиқҳои мафкуравии хизбӣ. Инқилоби Бухоро ва иштироки ҷадидҳо дар он. Оқибатҳои ғоҷианоки ин инқилоб. Ташкилёбии республикаҳои мустақил. Таъсири воқеаҳои шиддатноки давр ба вазъи адабӣ. Самарқанд ҳамчун маркази илму фарҳанги тоҷикон дар солҳои 20. Равишҳои асосии инкишофи назму насри ин давра ва вақилои он.
М2	Ҳаёт ва эҷодиёти Садриддин Айнӣ. Айнӣ симои бузурги адабиёти тоҷик. Зиндагиномаи Айни. Мавқеи Айни дар ташаккули насри тоҷикӣ. Хусусиятҳои асосии насри нависанда. Таваҷҷӯҳ ба воқеияти замон ва таърих. Мавқеи назм дар эҷодиёти адиб. Айни ва сарнавишти таърихии халқи тоҷик. Айни адабиётшинос, мунаққид ва таърихнигор. Арзиши ғоявию бадеии осори Айни. Дохунда» аввалин роман дар адабиёти тоҷик. Таъсири назарияи иҷтимоигароии маҳз дар эҷоди ин асар. Повести «Марги судхӯр» ва мавқеи он дар насри тоҷик. Асарҳои «Исёни Муқаннаъ», «Қаҳрамони халқи тоҷик Темурмалик», «Чингизи асри XX» ва аҳамияти таърихии онҳо. «Ёддоштҳо» ва мавқеи он дар адабиёти тоҷик. Хусусиятҳои жанрии асар. Мазмун ва ғояи «Ёддоштҳо». Эҳёи нирӯи маънавӣ ва ҳофизаи таърихии халқ дар ин асар. Арзиши бадеию илмии «Ёддоштҳо». Мақоми Айни аз дидгоҳи имрӯз. Саҳми устод дар инкишофи илму фарҳанги халқҳои тоҷику ўзбек. Айни ва роли мактаби адабии вай дар пайвандҳои адабии халқҳои тоҷику ўзбек.
М3	Абулқосим Лоҳутӣ ва аҳволу осори ӯ. Сарнавишти инсонӣ ва адабии Лоҳутӣ. Давраҳои эҷодиёти шоир. Мазмун ва мундариҷаи осори Лоҳутӣ. Хусусиятҳои жанрии осори шоир. Сиёсат дар тақдири инсонӣ ва шоирӣ Лоҳутӣ. Саҳми Лоҳутӣ дар инкишофи достони ҳамосӣ. Мавқеи Лоҳутӣ дар адабиёти тоҷик.
М4	Зиндагиномаи Пайрав Сулаймонӣ. Ҳаёт ва фаъолияти Пайрав Сулаймонӣ. Нахустин иқдоми ӯ дар ҷодаи адабиёт. Муносибати танқиди расмӣ ба Пайрав ва эҷодиёти ӯ.

	Мазмун ва мундариҷаи ғоявии осори Пайрав. Сиёсат ва қисмати шоирии Пайрав.
М5	Адабиёти солҳои тазйиқи мафкуравӣ ва инкори суннатҳои адабӣ (1930-1940). Ҳаёти сиёсӣ-ҷамъиятии давр ва таъсири он ба адабиёти бадеӣ. Ташкили иттиҳодияи умумиттифоқии нависандагон. Ҳизбӣ ва қолабишавии адабиёти бадеӣ. Пайгириҳои ғоявӣ аз дастурҳои ҳизбиву давлатӣ. Таҳти таъсири мафкураи абадқудрати коммунистӣ чун аз суннатҳо ва ташаккули дидгоҳи номатлуб ба ҳофизаи таърихӣ. Методи реализми сотсиалистӣ ва мавқеи он дар тақдири таърихи адабиёти тоҷик. Солҳои куштору бадарғаи оммавӣ ва таъсири он ба тағйири куллии мазмуну мундариҷаи ғоявии адабиёти бадеӣ. Мавзӯ, мундариҷаи ғоявӣ ва хусусиятҳои жанрии адабиёти солҳои 30. Мавқеи С.Айнӣ дар адабиёти давр. Бозгашти Фитрат ба адабиёти тоҷик ва ҷоғираи он. Воридшавии қувваҳои нави эҷодӣ ба майдони адабиёт. Шаклгирии адабиёти бачагон дар ин давр. Вазъи назм ва насри бачагонаи тоҷик дар ин марҳила. Хизматҳои Мирсаид Миршакар, Абулқосим Лоҳутӣ, Абдусалом Деҳотӣ дар инкишофи адабиёти кӯдакон. Ҷанги дуҷонибаи ҷаҳонӣ ва адабиёти тоҷик. Хусусиятҳои адабиёти давраи ҷанг. Мурочиат ба ҳофизаи таърихӣ. Адибони ҷанговари тоҷик.
М6	Тарҷумаи ҳол ва мероси адабии Мирзо Турсунзода. Тарҷумаи ҳол ва зинаҳои аввали эҷодиёти шоир. «Қиссаи Ҳиндустон» ва мавқеи он дар сарнавишти шоирии Турсунзода. Лирикаи шоир. Достони «Ҷони ширин» ва масъалаҳои озодию истиқлоли миллӣ, сулҳу амният ба байни халқҳо. Турсунзода шоири драматург. Маҳдудиятҳои эҷодии шоир. Мақоми шоир дар таърихи адабу фарҳанги тоҷикон.
М7	Ҷалол Иқромӣ ва ҷаҳонияти эҷодии ӯ. Ҳаёт ва эҷодиёти нависанда. Мавқеи Айнӣ дар қисмати эҷодкории Иқромӣ. Қиссаи «Ман гунаҳкорам» асари муҳими адиб. Мураккаботи руҳияи инсон ва ахлоқи иҷтимоӣ дар ин асар. Романи сегонаи адиб: «Духтари оташ», «Дувоздаҳ дарвозаи Бухоро», «Таҳти вожгон». Хусусиятҳои бадеиву ғоявии қиссаи «Устои ман, мактаби ман ва ҳуди ман».
М8	Сотим Улуғзода ва ҳаёту эҷодиёти ӯ. Зиндагиномаи Сотим Улуғзода. Улуғзода мунаққид ва адабиётшинос. Мавзӯ, мундариҷа ва хусусиятҳои бадеии насри нависанда. Улуғзода – драматург ва тарҷумон. «Субҳи ҷавонии мо» асари саргузаштӣ. Ҷустуҷӯҳои нависанда дар таҳқиқи мавзӯи таърих. Романҳои «Восеъ», «Фирдавсӣ», қиссаи «Ривояти суғдӣ» ва ҳикояи «Марги ҳофиз». Мавқеи Улуғзода дар адабиёти тоҷик.
М9	Ҷотех Ниёзӣ нависандаи ҷангноманавис.

	Ҳаёт ва фаъолияти эҷодии нависанда. Оғози эҷодиёти адиб. Мавзӯи ҷанг дар осори адабии нависанда. Романи «Вафо» ва хусусиятҳои гоҷавию бадеии он. Қиссаҳои нависанда ва мавзӯи асосии онҳо.
M10	Даврони бозгашт ва эҳё дар адабиёти тоҷик. (Охири солҳои 50 то имрӯз). Хусусиятҳои хоси инкишофи адабиёти ин давра. Равишҳои асосии назму наср. Хидматҳои Мӯъмин Қаноат, Лоик Шералӣ ва Бозор Собир дар инкишофи шеъри ин давра. Инкишофи насри бадеии тоҷик ва хусусиятҳои асосии он. Тамоюлотҳои асосии адабиёти тоҷик дар ин давра.
M11	Ҳаёт ва фаъолияти эҷодии Мӯъмин Қаноат. Сарнавишти инсонӣ ва шоирии Мӯъмин Қаноат. Лирика ва мақоми он дар эҷодиёти шоир. Мӯъмин Қаноат шоири дostonсаро. Достони «Сурӯши Сталинград» ва арзиши бадеии он. Ҳақиқати зиндагӣ ва тахайюлотҳои бадеӣ дар достони «Ғафвораи Сино». Саҳми Мӯъмин Қаноат дар пешрафти шеъри муосири тоҷик.
M12	Рӯзгор ва осори Фазлиддин Муҳаммадиев. Фазлиддин Муҳаммадиев - рӯзнманигор. Мавзӯ ва мундариҷаи ҳикояҳои «Роҳ», «Даъво», «Мактуби дӯст», «Савдои умр», «Сози мунаввар», «Рӯзи дафни усто Оқил», «Ҳиёбони Нодир» ва ғайра. Муҳимтарин хусусиятҳои ҳикояҳои Фазлиддин Муҳаммадиев. Фазлиддин Муҳаммадиев устои тасвири психологӣ. Ифодаи ин усули тасвир дар қиссаи «Одамони кӯҳна», романи «Палатаи кунҷакӣ» ва қиссаҳои «Шоҳии япон», «Варта». «Палатаи кунҷакӣ» - романи амал ва андеша. Фазлиддин Муҳаммадиев драманавис ва мутарҷим. Мавқеи нависандагии Фазлиддин Муҳаммадиев ва сабки эҷодии ӯ. Ф. Муҳаммадиев устои тасвири психологӣ. Ифодаи ин усули тасвир дар қиссаи «Одамони кӯҳна», романи «Палатаи кунҷакӣ» ва қиссаҳои «Шоҳии япон», «Варта». «Палатаи кунҷакӣ» - романи амал ва андеша. Ф.Муҳаммадиев драманавис ва мутарҷим. Мавқеи нависандагии Ф.Муҳаммадиев ва сабки эҷодии ӯ.
M13	Бозор Собир шоири навоар ва навардоз. Тафсири аввалин маҷмӯаи шеърҳои Бозор. Бозор шоири тасвиргар ва ҳаёлнавардоз. Қиёси тақомули ҳунарии Бозор дар заминаи маҷмӯаҳои «Пайванд», «Оташбарг», «Гули хор», «Мижғони шаб», «Офтобниҳол», «Бо ҷамидан, бо ҷашидан» ва «Ҷашми сафедор». Сабки хоси Бозор дар шеъри муосир. Мавқеи шеъри Бозор дар назми имрӯзаи тоҷик ва форсиҷабон.
M14	Лоик Шералӣ ва сарнавишти шоирии ӯ. Зиндагиномаи Лоик Шералӣ. «Модарнома»-и Лоик. Лоик шоири ошиқ: ошиқи зиндагӣ, маслаки ӯ ишқи ғаризӣ. Қаҳрамони лирикии ашъори Лоик. Ишқ аз назари Лоик Шералӣ. Ҳадафи Лоик аз ишқи озод.

	Масаъали худшиносии миллӣ дар ашъори шоир. Моҳияти фалсафии ашъори Лоик. Сабақи таърих аз нигоҳи шоир. Нерӯи шоирии Лоик. Мушкилоти анъана ва навоарӣ дар ашъори суннатии ӯ. Маҷмӯаи «Фарёди бефарёдрас» ифодагари орзуву омоли идеалии эҷодкор. Мавзӯҳои ҷовидонаи ҳаёт ва мамот дар ашъори шоир. Лоик ва шеъри нав. Мавқеи Лоик дар назми кунунии тоҷикӣ ва форсӣ.
M15	Тарҷумаи ҳол ва фаъолияти эҷодии Сорбон Сорбон, аҳвол ва осори ӯ. Ҳикоя ва повестҳои нависанда. Хусусиятҳои асосии эҷодиёти ӯ. Назари танқид ба эҷодиёти нависанда. Романҳои Сорбон: «Чўғӣ», «Буд набуд...», «Дашти морон».
M16	Саттор Турсун ва фаъолияти эҷодии ӯ. Ҳаёт ва фаъолияти эҷодии Саттор Турсун. Маҷмӯаи «Дили гарм» ва хусусиятҳои асосии он. Мавқеи жанри ҳикоя дар эҷодиёти Саттор Турсун. Қиссаҳои Саттор Турсун: «Сукути қуллаҳо», «Зиндагӣ дар домани талҳои сурх», «Пайванд», «Меғўянд, ки модарам». Романҳои Саттор Турсун: «Се рӯзи як баҳор», «Садама» ва мазмуну мундариҷаи онҳо. Мавқеи навиштаҳои Саттор Турсун дар насри имрӯз.
M17	Ўрун Кўҳзод ва фаъолияти эҷодии ӯ. Ҳаёти зиндагии Ўрун Кўҳзод. «Як сару сад ҳаёл» ва нахустмаҷмӯаи ӯ - «Сареву савдое». Мақоми ҳикояи психологӣ дар эҷодиёти Кўҳзод. Қиссаи «Роҳи ағба» ва моҳияти он. «Писандара», «Кини хумор» ва «Андешаҳо дар танҳои» - қиссаҳои ахлоқӣ. «Як рӯзи дароз, рӯзи бисёр дароз» - қиссаи андеша ва орзу. Нахустин романи Кўҳзод «Ҳам кўҳи баланду ҳам шаҳри азим».
M18	Гулрухсор Сафиева шоира ва адибаи тоҷик. Сарнавишти инсонӣ ва шоирии Гулрухсор. Аввалин Маҷмӯаи ӯ «Бунафша» ва оҳанги ҳоси шеъри ӯ. Мазмун ва мундариҷаи маҷмӯаҳои дигари шоира: «Ҳонаи падар», «Дунёи дил», «Оташи суғд», «Шабнам», «Руҳи Бохтар», «Қасидаи кўҳистон». Гулрухсор ва шеъри пешин. Романи адиба «Занони Сабзбаҳор». Ашъори солҳои охири Гулрухсор. Мавқеи Гулрухсор дар шеъри имрӯз.
M19	Абдулҳамид Самад ва тарҷумаи ҳоли ӯ. Оғози фаъолияти эҷодӣ. Мавзӯи инсонӣ одамгарӣ дар достону қиссаҳои адиб. Қиссаи «Косаи давр» ва мавқеи он дар эҷодиёти адиб. Маҷмӯаи қисса ва достонҳои «Аспи бобом». Қиссаи «Маҳбас» ва хусусиятҳои бадеию арзиши иҷтимоии он.
M20	Фарзона. Зиндагинома ва осори ӯ. Фарзона шоираи навпарвоз. Хусусиятҳои бадеиву ғоявии маҷмӯаи «Шабонуни барқ». Сабк ва услуби ашъори Фарзона. Падидаҳои нави мазмуниву услубӣ дар ашъори шоира. Фарзона ва шеъри муосири Эрон.
M21	Баҳманиёр (Начмиддин Арабов) ва фаъолияти эҷодии ӯ Баҳманиёр нависандаи тозаназар. Нахустин маҷмӯаи Баҳманиёр

	«Ишқи Сайёд». Хусусиятҳои ғоявии ҳикояҳои адиб. Тасвирҳои рамзӣ дар ҳикояҳои нависанда. Китоби пурмӯхтавои Баҳманиёр «Дуди ҳасрат». Мақоми тасвиргарӣ дар навиштаҳои адиб. Қиссаи «Зарринаи зарнигор» ва мавзӯю мундариҷаи он. Қиссаи «Санг ва сабӯ» ва моҳияти ғоявии ин қисса. Арзиши ҳунарии навиштаҳои Баҳманиёр.
M22	Вазъи адабиёти тоҷик дар солҳои охир. Вакилони барҷастаи ин ҳавзаи адабӣ. Фаъолияти эҷодӣ ва хусусияти муҳимтарини эҷодиёти онҳо. Фаълоияти эҷодии ширинбунёд. Фаълоияти эҷодии Муҳаммадзамони Солеҳ. Ҳикояи Муҳаммадзамони Солеҳ. “Ардабирафнома ё сояҳои шикаста”, романи “Девори Хуросон” ва хусусиятҳои муҳими он. Ҳаёт ва фаъолияти эҷодии Гулназар Келдӣ, Аскар Ҳаким, Камол Насрулло, Бароти Абдурахмон, Равшани Махсумзод ва ғайра.
III. Тавсия ва нишондодҳо оиди машғулоти амалӣ: амалӣ (А) Мавзӯҳои машғулоти амалӣ аз рӯи фанни мазкур дар қарори зайл аст:	
A1	Айнӣ шоир. Саҳми ӯ дар инкишоф ва рушди жанрҳои анъанавии классикӣ: ғазал, мухаммас, қасида, маснавӣ ва дoston
A2	Хусусиятҳои ғоявӣ – бадеӣ ва мазмуниву мундариҷавии ашъори Лоҳутӣ.
A3	Трилогияи Чалол Иқромӣ – “Духтари оташ”, “Дувоздаҳ дарвозаи Бухоро”, “Тахти воҷгун” ва проблемаи таҳаввули сегонанависӣ дар адабиёти тоҷик
A4	Мазмун ва мундариҷаи ғоявии осори Фазлиддин Муҳаммадиев
A5	Мавзӯи ватан ва таърих дар ашъори Бозор Собир
A6	Мазмуну мундариҷаи ғоявии ашъори Лоик Шералӣ
A7	Мундариҷаи ғоявӣ ва бадеият дар ашъори Гулназар
A8	Мазмуну мундариҷаи ғоявии ашъори Аскар Ҳаким
A9	Мазмуну мундариҷаи ашъори Камол Насрулло
A10	Мазмуну мундариҷаи ғоявии насри Баҳманёр
A11	Маҳорати шоирии Фарзона
III. Шакли машғулот: семинарӣ (С)	
C1	Хусусиятҳои ғоявию мундариҷавӣ ва жанрии “Ёддоштҳо”.
C2	Маҳорати шоирии М.Турсунзода.
C3	Сотим Улуғзода ва таърихият дар осори ӯ.
C4	Инкишофи жанри дoston дар эҷодиёти М. Қаноат.
C5	Мазмуну мундариҷаи ғоявии повестҳои Сорбон
C6	Мундариҷаи ғоявии осори Ёрин Кӯҳзод
C7	Мундариҷаи ғоявии ҳикоя ва повестҳои Абдулҳамид Самад

C8	Мазмуну мундариҷаи ғоявии осори Юсуф Ақобиров
C9	Фаъолияти эҷодӣ ва мундариҷаи насри Сайф Раҳимзод
C10	Бароти Абдурахмон ва фаъолияти эҷодии ӯ

IV. Хониши мустақилона ва корҳои мустақилона

Аз рӯи фанни “Таърихи адабиёти навини тоҷик” мавзӯҳои зерин пешниҳод карда мешавад:

№	Мавзӯҳои кори мустақилона
1.	Аз устод Садриддин Айни мутолиа ва таҳлили намудани образҳои асосии повестҳои “Одина”, “Марги судхӯр”, “Қаллодони Бухоро”, очерки “Қаҳрамони халқи тоҷик Темурмалик” ва “Ёддоштҳо”.
2.	Абулқосим Лоҳутӣ . Аз ёд намудани шеъри “Ё ҳарду”. Таҳлил намудани шеърҳои “Эй ранҷбар”, қасидаи “Кремл” ва маснавии “Шамъ ва парвона”
3.	Пайрав Сулаймонӣ . Аз ёд намудани шеъри дилхоҳ аз Пайрав Сулаймонӣ. Таҳлили порчаҳо аз шеъри “Фироқнома” ва “Шаби ҳичрон”-и шоир
4.	Мутолиа намудани қиссаи “Маъвои дил”-и Раҳим Ҷалил. Таҳлили яке аз ҳикояҳои нависанда.
5.	Мирзо Турсунзода . Аз ёд намудани шеърҳои “Ватан” ва “Зан агар оташ намебуд” ва ғ. Маълумот дар бораи достонҳои “Ҷони ширин” ва “Ҳасани аробакаш”. Таҳлили образи Ҳасан.
6.	Ҷалол Иқромӣ . Мутолиа намудани романҳои “Ман гунаҳгорам” ва “Духтари оташ”. Таҳлили образҳои асосии романи “Ман гунаҳгорам” ва “Духтари оташ”.
7.	Ҳабиб Юсуфӣ ва мундариҷаи ғоявии ӯ . Аз ёд ва таҳлил намудани шеъри “Ватан ҷони ман ҳам ҷаҳони ман аст”-и шоир.
8.	Сотим Улуғзода . Хондани повести “Субҳи ҷавонии мо”, романҳои “Фирдавсӣ”, ва ҳикояи “Марги ҳофиз”. Таҳлили образи Собир аз повести “Субҳи ҷавонии мо”.
9.	Мутолиа ва таҳлил намудани романи “Вафо”-и Фотеҳ Ниёзӣ
10.	Мутолиа ва таҳлил намудани романи “Гузашти айём”-и Ҷумъа Одина
11.	Ф.Муҳаммадиев . Мутолиа намудани ҳикояҳои “Даъво”, “Рӯзи дафни усто Оқил”, “Сози мунаввар”. Хондани повести “Варта” ва романи “Палатаи кунҷакӣ”. Таҳлили образи Саидбек аз повести “Варта”-и Ф.Муҳаммадиев.
12.	Таҳлили достонҳои “Суруши Сталинград” ва “Ғафвораи Сино”-и М.Қаноат.
13.	Ф.Муҳаммадиев. Мутолиа намудани ҳикояҳои “Даъво”, “Рӯзи дафни усто Оқил”, “Сози мунаввар”.
14.	Хондани повести “Варта” ва романи “Палатаи кунҷакӣ”. Таҳлили

	образи Саидбек аз повести “Варта”-и Ф.Муҳаммадиев.
15.	Аз ёд намудани ду то шеъри дилхоҳ аз Л.Шералӣ. Таҳлили шеъри “Ба модарам”.
16.	Таҳлили шеърҳо аз маҷмӯаи “Фарёди бефарёдрас”.
17.	Таҳлили шеъри “Ту ними манӣ” аз эҷодиёти Бозор Собир.
18.	Мутолиа намудани повести “Кини хумор”, “Як рӯзи дароз рӯзи бисёр дароз” ва романи “Ҳам кӯҳи баланд ва ҳам шаҳри азим”-и Ёрун Кӯҳзод
19.	Аз Гулрухсор Сафиева мутолиа намудани романи “Занони сабзбаҳор” ва таҳлили образҳои асосии он.
20.	Шеъри дилхоҳро аз Гулрухсор таҳлил ва аз ёд намудан
21.	Гулназар Келдӣ. Таҳлили рубоӣҳо аз ашъори Гулназар
22.	Мутолиа ва таҳлил намудани романи “Се рӯзи як баҳор”-и Саттор Турсун
23.	А.Самад. Мутолиа повестҳои “Косаи давр” ва “Паррончакҳо”.
24.	А.Самад. Мутолиа ва таҳлил намудани ҳикояҳои нависанда.
25.	Аз ёд намудани ду то шеъри дилхоҳ аз Фарзона. Таҳлили порчаҳои шеърӣ шоир
26.	Баҳманёр. Мутолиа намудани маҷмӯаи ҳикояҳои “Ишқи сайёд”
27.	Мутолиа намудани романи “Сармадех”-и Баҳманёр

Мавзӯҳои таълими мустақилона аз рӯи фанни “Таърихи адабиёти навини тоҷик” барои кушода додани мазмуну мӯҳтавои фан интихоб гардида, ба ташаккул додани дониши назарӣ ва амалии донишҷӯён равона карда шудааст. Аз ин рӯ донишҷӯ дар натиҷаи азхудкунии мавзӯҳои таълими мустақилона доир ба адабиёти навини тоҷик ва вакилони барҷастаи он, марҳилаҳои асосии инкишофи ин адабиёт, равияҳои асосии адабиёти асри ХХ тоҷик, осори вакилони адабиёти индавраинаи тоҷик маълумоти назарӣ пайдо мекунамд.

Дар асоси аз худ намудани мавзӯҳои мазкур донишҷӯён доир ба як навъи санъат будани адабиёти бадеӣ, вобаста будани тамоми ҷиҳатҳои он бо мундариҷаю шакли адабиёти бадеӣ, таҳлили асарҳои адибони номӣ, баррасӣ намудани онҳо аз рӯи мазмун ва мундариҷаи ғоявӣ, хусусиятҳои бадеию сужавии асарҳои бадеӣ, бобати хусусиятҳои анъанавӣ наовариин ин давраи адабиёт, муайян кардани робитаи адабӣ ва таъсири адабӣ барин масъалаҳои муҳими ҷараёни адабӣ маълумоти назарӣ пайдо мекунамд.

3.	V. Натиҷаҳои омӯзонидани фан (компетентсияҳои ташаккулёбанда) Донишҷӯ дар натиҷаи азхудкунии фан: дар ҷараёни таълими фан бояд дар бораи адабиёти навини тоҷик ва вакилони барҷастаи он, марҳилаҳои асосии инкишофи ин адабиёт,
----	--

	равияҳои асосии адабиёти асри XX тоҷик, осори вакилони адабиёти индавраинаи тоҷик, мушаххасоти он ба <i>тасаввурот ва дониш соҳиб бошад</i>; • Бобати як навъи санъат будани адабиёти бадеӣ, ва вобаста будани тамоми ҷиҳатҳои он бо мундариҷаю шакли адабиёти бадеӣ, таҳлили асарҳои адибони номӣ, баррасӣ намудани онҳо аз рӯи мазмун ва мундариҷаи ғоявӣ, бобати хусусиятҳои анъанавӣ навоариини ин давраи адабиёт, муайян кардани робитаи адабӣ ва таъсири адабӣ барин масъалаҳои муҳими ҷараёни адабиёро донанд ва <i>ба маҳорати аз онҳо истифода намудан соҳиб бошад</i>; • Доир ба ҳаллу фасли масъалаҳои муҳимтарин ва ошкор кардани ғоя ва мазмуни асосии осори бадеии марҳилаи муайяни адабиёти навин, муайян кардани хусусиятҳои бадеию сужавии асарҳои бадеӣ, хусусиятҳои типологӣ ва ҷиҳатҳои навгониву анъанавии онҳо, дар бораи муайян кардани мақоми асари бадеӣ дар роҳи эҷодии адиб ба <i>малакаи муайян соҳиб бошад</i>.
4.	VI. Методҳо ва технологияҳои таълим: • маърузаҳо • кейс-стадиҳои интерфаъл; • семинар (мантиқан фикр кардан, саволу ҷавоби тезкор); • машғулотӣ амалӣ; • бо гурӯҳҳо кор кардан; • тақдирот намудан; • лоиҳаҳои индивидуалӣ; • ассисментҳо; • лоиҳаҳо барои ҷимоя кардан ва бо ҷамоа кор кардан.
5.	VII. Талабот барои гирифтани кредитҳо: Пурра аз худ намудани мафҳумҳои назарӣ ва амалии фан, дуруст баррасӣ намудани натиҷаҳои таҳлил, иҷро намудани супориш ва вазифаҳо дар шаклҳои назорати марравӣ, таълими мустақилона ва мушоҳидаҳои мустақилона доир ба ҷараёни омӯзиш, аз рӯи назорати ниҳой супоридани кори хаттӣ.

6. АДАБИЁТҲОИ АСОСӢ: 1. Асозода Х. Адабиёти тоҷик дар садаи XX. Душанбе: Маориф, 1999 2. Ҳамроев Ҷ. Таърихи адабиёти навини тоҷик. Тошкент, Тамаддун, 2015 3. Низом Қосим. Тазкираи мухтасари назми муосири тоҷик. – Душанбе, Маориф, 2019 АДАБИЁТИ ИЛОВАӢӢ: 4. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Тошкент, “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 29 б. 5. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш	
--	--

- юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 47 б.
6. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамыз. “Ўзбекистон” НМИУ, 2017. – 485 б.
 7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” ги ПФ-4947-сонли Фармони. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда
 8. Айни С. Куллийет, қ.7. - Душанбе: Нашр. Давл. Тоҷик, 1962. – 646 с.
 9. Айни С. Куллийет, қ.8.- Душанбе: Ирфон, 1981. - 524 с.
 10. Айни С. Куллийет, қ. 9, - Душанбе: Ирфон, 1969. - 411 с.
 11. Айни С. Куллийет, қ.10, - Душанбе: Ирфон, 1966. - 505 с.
 12. Айни С. Намунаи адабиёти тоҷик. – Маскав, Чопхонаи марказӣ. - 1926. - 656 с.
 13. Айни С. Куллийет. Иборат аз 14 ҷилд. Ҷилди 14. Таърихи инқилоби фикрӣ дар Бухоро. - Душанбе: Матбуот, 2005. - 269 с.
 14. Айни С. Восифӣ ва ҳулосаи «Бадоеъ-ул-вақоеъ». -Душанбе: Ирфон, 1985. - 335 с.
 15. Ақобиров Ю. Романҳо: «Замини падарон», «Норак», «Зодаи муҳаббат», «Дунё ба умед».
 16. Ақобиров Ю. Повестҳо: «Духтаре, ки ҷустуҷӯяш мекунам», «Баъде, ки осиё бозмонд», «Осмони соф», «Мунира».
 17. Асозода Х. Адабиёти форсӣ ва се шоҳаи он. – Душанбе: Маориф, 1991.
 18. Асрорӣ В. Адабиёт ва фолклор. – Душанбе: Дониш, 1967. 19.89.
 20. Баҳманиёр. Дуди ҳасрат. – Душанбе: Адиб, 1992.
 21. Баҳманиёр. Сармаддеҳ. – Душанбе: Адиб, 2002.
 22. Бобоев Ю. Эстетика ва қадамҳои назму насри тоҷик. – Душанбе: Адиб, 1988.
 23. Мусулмонқулов Р. Анъана ва навоварӣ. – Душанбе: УДТ, 1985.
 24. Набиев А. Тасвири олами ботинии инсон, нависанда ва замон. – Душанбе: Ирфон, 1987, 160 с.
 25. Отахонова Х. Раҳим Ҷалил ва эҷодиёти ӯ. – Душанбе: Дониш, 1967.
 26. Отахонова Х. Падидаҳои навҷӯӣ. – Душанбе: Ирфон, 1972.
 27. Отахонова Х. Таҳаввули жанри дoston дар назми муосири тоҷик. – Душанбе: Дониш, 1983.
 28. Раҷабӣ М. Тадқиқи таърих – тадқиқи характер. – Душанбе: Адиб, 1990.
 29. Худойдодов Б. Романи Ҷ.Иқромӣ «Духтари оташ». – Душанбе: Дониш, 1967.
 30. Худойдодов Б. Се очерк дар бораи се адиб. – Душанбе: Ирфон, 1984.
 31. Шукуров М. Хусусиятҳои ғоявию бадеии «Ёддоштҳо»-и устод С.Айни. – Душанбе: Дониш, 1966.
 32. Шукуров М. Диди эстетикӣ халқ ва насри реалистӣ. – Душанбе: Ирфон,

1973.

- 33.Шукуров М. Паҳлӯҳои тадқиқи бадеӣ. – Душанбе: Ирфон, 1976.
- 34.Шукуров М. Пайванди замони ва халқҳо. – Душанбе: Ирфон, 1982.
- 35.Шукуров М. Насри реалистӣ ва таҳаввули шуури эстетикӣ. – Душанбе: Ирфон, 1987.
- 36.Юсупов К. Сотим Улуғзода ва повести тарҷимаҳои ӯ «Субҳи ҷавонии мо». – Душанбе: Дониш, 1968.
- 37.Сайфуллоев А. М. Турсунзода. – Душанбе: Ирфон, 1984, 464 с.
- 38.Сайфуллоев А. Аркони сухан. – Душанбе: Маориф, 1985, 275 с.
- 39.Сайфуллоев А. Тафаккур ва образ. – Душанбе: Ирфон, 1968.
- 40.Сайфуллоев А. Мактаби Айнӣ. – Душанбе: Ирфон, 1987, 352 с.
- 41.Табаров С. Ҳаёт, адабиёт, реализм. – Душанбе: Ирфон, китобиҳои 1,2,3,4. – Душанбе: Ирфон, 1966-1984.
- 42.Иқромӣ Ҷ. Романҳо: «Шодӣ», «Ман гунаҳкорам», «Духтари оташ», «Дувоздаҳ дарвозаи Бухоро», «Тахти воҷун», «Зӯғҳои бадмур», «Хатлон».
- 43.Кӯҳзод Ӯ. Ҳам кӯҳи баланд, ҳам шаҳри азим. – Душанбе: Ирфон, 1986.
- 44.Кӯҳзод Ӯ. Роҳи паси Афғо. – Душанбе: Ирфон, 1987.
- 45.Лоҳутӣ А. Куллият иборат аз ҳафт ҷилд. 1. – Душанбе: Дониш, 1987.
- 46.Маниёзов А.М. Марҳилаҳои таҳаввули шеърӣ С.Айнӣ. //Ҷашнномаи Айнӣ, ҷ.1Х. -Душанбе: Дониш, 2002.-С. 69-87.
- 47.Муҳаммадиев Ф. Сози мунаввар. – Душанбе: Ирфон, 1969.
- 48.Муҳаммадиев Ф. Палатаи кунҷакӣ. – Душанбе: Ирфон, 1974.
- 49.Раҳмонов Ш. Сухане чанд аз лирикаи форсии тоҷикӣ. - Душанбе: Шарқи озад, 1999. - 133 с.
- 50.Раҳмонов Ш. Шеър ва Айнӣ. Дигаргуниҳои сифатӣ созиши дар лирикаи муосири тоҷик. -Душанбе: Маориф, 1994. - 64 с.
- 51.Сафиева Г. Оташи Суғд. – Душанбе: Ирфон, 1982.
- 52.Сафиева Г. Марзи номус. – Душанбе: Адиб, 1989.
- 53.Собир Бозор. Бо ҷамидан, бо ҷашидан. – Душанбе: Ирфон, 1987.
- 54.Сорбон. Буд набуд... – Душанбе: Ирфон, 1975.
- 55.Турсунзода М. Куллият. ҷ. 1-3. – Душанбе: Ирфон, 1971-1979.
- 56.Турсун С. Камоли Рустам. – Душанбе: Маориф, 1982.
- 57.Турсун С. Се рӯзи як баҳор. – Душанбе: Адиб, 1988.
- 58.Улуғзода С. Асарҳои мунтахаб. Иборат аз 4 ҷилд. – Душанбе: Ирфон, 1967-1976.
- 59.Улуғзода С. Фирдавсӣ. – Душанбе: Адиб, 1988.
- 60.Шакурӣ М. Садриддин Айнӣ - равшангари бузурги таърихи тоҷикон. – Хучанд: Нури маърифат, 2001. - 106 с.
- 61.Шакурӣ М. (Шукуров М). Сайри адабии Садриддин Айнӣ ва марҳилаҳои он. Ҷашнномаи Айнӣ, ҷ.9. - Душанбе: Дониш, 2002. – С. 43 - 68.
- 62.Шералӣ Л. Марди роҳ. – Душанбе: Ирфон, 1979, Варақи санг. – Душанбе: Ирфон, 1980, Хонаи ҷашм. – Душанбе: Ирфон, 1982, Офтобборон. –

Душанбе: Алиб, 1988.

63. Каноат М. Осори мунтахаб. иборат аз 2 ҷилд. – Душанбе: Ирфон, 1981.

64. Юсуфӣ Х. Сатрҳои нотамои. Қ. 1-2. – Душанбе: Алиб, 1987.

65. Ҷалил Р. Асарҳои мунтахаб. Ҷ. 1-4. – Душанбе: Ирфон, 1967-1971.

66. Фарзона. Шабохони барқ. – Душанбе: Алиб, 1996

Манбаҳои ахборӣ:

67. ziyonet.uz/ru/people/abdurauf-fitrati

68. [aphorisme.ru/about-authors/fitrat/...](http://aphorisme.ru/about-authors/fitrat/)

69. [images.yandex.ru/Абдурауф Фитрат](http://images.yandex.ru/Абдурауф_Фитрат)

70. [tg.wikipedia.org/Садриддин Айнӣ](http://tg.wikipedia.org/Садриддин_Айнӣ)

71. omuzgor.myl.ru/load...tochiki/adabijoti_tochik...pdf...

7.	Дастури фан 24 августи соли 2024 тахти баённомаи рақами 1 дар шӯрои таълимӣ-услубии Донишгоҳи давлатии Самарқанд ба номи Ш.Рашидов маъқул карда шудааст.
8.	Масъулони ба фан/модул:
А.А.Шерназаров – доктори фалсафа (PhD), дотсенти кафедраи филологияи тоҷик ва забонҳои шарқи хориҷии ДДС ба номи Ш.Рашидов
9.	Мукаризон:
Х.Мирзоев - доктори фалсафа (PhD), дотсенти кафедраи филологияи тоҷик ва забонҳои шарқи хориҷии ДДС ба номи Ш.Рашидов
Н.Қаюмов - доктори фалсафа оид ба фанҳои филология (PhD) дотсенти Донишгоҳи педагогии Ёзбекистон ва Финландия (tel:(91) 314 46 18)

Гуруҳи қорӣ барои таҳияву танзими барномаҳои таълимӣ ва супоришоти қорҳои мустақил дар асоси фармониши маъмурияти Донишгоҳ қарори № 301- и аз санаи 16 августи соли 2024:

Раис:

проф. А.Носиров

Мудирӣ кафедра:

дотс. С.Хуҷакулов

Декани факултет:

проф. Ж.Элтазаров

Проректори 1-уми қорҳои

таълимӣ ДДС ба номи Ш.Рашидов:

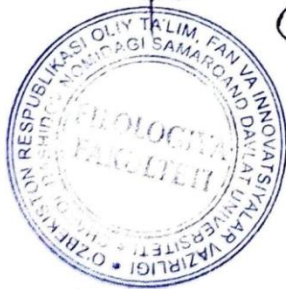
А.А.Солеев

**Ш.Рашидов номидаги Самарқанд Давлат университети тожик
филологияси ва хорижий шарқ тиллари кафедраси профессори
Ж.Ҳамроев ва доцент А.Шерназаровнинг «Янги тожик адабиёти тарихи»
фанидан тузилган фан дастурига
ТАҚРИЗ**

Тақдим этилаётган ушбу намунавий дастур бакалавр таълим йўналиши талабалари учун мўлжалланган бўлиб, давлат таълим стандартларига мос ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги меёрий ҳужжатларига асосланган ҳолда нашрга тайёрланган. Ўқув дастури асосий мутахассислиги тожик тили ва адабиёти ўқитувчиси бўлган олий ўқув юрти талабалари учун мўлжалланган. Дастур анъанавий шаклда бўлиб, уч қисмдан иборат: кириш, асосий қисм, дарслик ва ўқув қўлланмалар рўйхати.

Кириш қисмида тожик янги адабиёти тарихи фанининг мақсад ва вазифалари тўғри ва аниқ ўз ифодасини топган. Асосий қисмда Садриддин Айний, Абулқосим Лоҳутий, Пайрав Сулаймоний, Мирзо Турсунзода, Жалол Икромий, Сотим Улуғзода, Мирсаид Миршакар, Раҳим Жалил, Фотех Ниёзий, Мўъмин Қаноат, Фазлиддин Муҳаммадиев, Лоик Шерали, Сорбон, Саттор Турсун, Ўрун Кўҳзод, Юсуф Ақобиров, Гулрухсор, Абдулҳамид Самад, Фарзона, Баҳманёр сингари таниқли адибларнинг ҳаёт ва ижодида алоҳида эътибор берилган. Шунингдек, тожик янги адабиёти тарихини даврларга бўлиш, ундаги масалаларни чуқур таълим беришга алоҳида эътибор берилган. Бундай ёндашув талабалар томонидан янги тожик адабиёти тарихини ўрганишга ёрдам беради. Шунингдек, дастурда мустақил ишлашга ҳам катта эътибор қаратилган.

Хуллас, профессор Ж.Ҳамроев ва доцент А.Шерназаровларнинг «Янги тожик адабиёти тарихи» фанидан тузилган фан дастури талабга жавоб беради ва уни амалга жорий этиш мақсадга мувофиқдир.

*Х.Мирзоев, Ш.Рашидов номидаги
СамДУ тожик филологияси ва
хорижий шарқ тиллари кафедраси
доценти, PhD*

**Самарқанд Давлат университети тожик тили ва адабиёти кафедраси
профессори Ж.Ҳамроев ва доцент А.Шерназаровнинг «Янги тожик адабиёти
тарихи» фанидан тайёрлаган намунавий таълим дастурига**

ТАҚРИЗ

Тақдим этилаётган ушбу намунавий дастур бакалавр таълим йўналиши талабалари учун мўлжалланган бўлиб, давлат таълим стандартларига мос ва Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги меърий ҳужжатларига асосланган ҳолда нашрга тайёрланган. Ўқув дастури асосий мутахассислиги тожик тили ва адабиёти ўқитувчиси бўлган олий ўқув юрти талабалари учун мўлжалланган. Дастур анъанавий шаклда бўлиб, уч қисмдан иборат: кириш, асосий қисм, дарслик ва ўқув қўлланмалар рўйхати.

Кириш қисмида янги тожик адабиёти тарихи фанининг мақсад ва вазифалари тўғри ва аниқ ўзифодасини топган. Асосий қисмда Садриддин Айний, Абулқосим Лоҳутий, Пайрав Сулаймоний, Мирзо Турсунзода, Жалол Икромий, Сотим Улуғзода, Мирсаид Миршакар, Раҳим Жалил, Фотех Ниёзий, Мўъмин Қаноат, Фазлиддин Муҳаммадиев, Лоик Шерали, Сорбон, Саттор Турсун, Ўрун Кўхзод, Юсуф Ақобиров, Гулрухсор, Абдулҳамид Самад, Фарзона, Баҳманёр сингари таниқли адибларнинг ҳаёт ва ижодига алоҳида эътибор берилган. Шунингдек, тожик янги адабиёти тарихини даврларга бўлиш, ундаги масалаларни чуқур таълим беришга алоҳида XX аср бошларидаги тарихий шароит ва тожик адабиётидаги ўзгаришлар. Жадид адабиётининг шаклланиши ва асосий хусусиятлари, шўролар даври адабиётининг майдонга келиши ва бадиий адабиётнинг янги изга кўчиши. Мафкуравий тазйиқ ва адабий жараён 20-30 йиллар адабиётининг ғоявий йўналиши, мавзулари ва йирик вакиллари. Социалистик реализм методи ва унинг бадиий адабиёт тақдиридаги ўрни, Миллий истиклол мафкураси ва мафкуравий тазйиқлар даври адабиётига янгича муносабат, иккинчи жаҳон уруши ва урушдан кейинги давр тожик адабиёти, 60-80 йиллар адабиётида эски авлод ёзувчиларининг ижодий фаолияти ва янги истеъдодларнинг бадиий адабиётга кириб келиши, лирик поэзияда инсон оламини акс эттиришда юз берган жиддий ижобий ўзгаришлар, тожик бадиий насрининг ривожланиши ва асосий хусусиятлари, тожик адабиёти йирик вакиллариининг ҳаёт йўли ва адабий меросининг асосий хусусиятлари, қайта қуриш даври ва бадиий ижод, Истиклол даври адабиёти ва унинг хусусиятлари. Миллий мафкура ва бадиий ижод масалалари таҳлил этилган.

Хуллас, профессор Ж.Ҳамроев ва доцент А.Шерназаровларнинг «Янги тожик адабиёти тарихи» фанидан тузилган намунавий таълим дастури талабга жавоб беради амалда қўллаш мақсадга мувофиқдир.

**Н.Н.Қаюмов, Ўзбекистон-Финландия
педагогика институти Бошланғич
таълим кафедраси катта ўқитувчиси,
филология фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD)**

Ж.Ҳамроев
NING IMZOSINI
TASDIQLAYMAN
O'ZBEKISTON - FINLANDIYA
PEDAGOGIKA INSTITUTI
XODIMLAR BO'LIMI BOSHLAG'I

